

RECENZE/REVIEWS

Received: 9 April 2010

Accepted: 9 April 2010

Published online: 15 June 2010

Available on WWW: www.defenceandstrategy.eu

DOI: doi:10.3849/1802-7199.10.2010.01.109-110

*Richard STOJAR**

KILCULLEN, David. *The Accidental Guerrilla. Fighting Small Wars in the Midst of a Big One*. New York: Oxford University Press, 2009. 346 s. ISBN 978-0-19-536834-5.

Nakladatelství Oxford University Press vydalo v loňském roce knihu *The Accidental Guerrilla* renomovaného experta v otázkách protipovstaleckého a guerillového boje, Davida Kilcullena. Autor je zkušeným teoretikem i praktikem, o jehož renomé svědčí i skutečnost, že byl po roce 2001 jmenován zvláštním poradcem Condoleezy Rice či generála Petraeuse a že právě s jeho jménem je spojována aplikace úspěšné protipovstalecké strategie v Iráku v roce 2007.

V knize *The Accidental Guerrilla* se autor věnuje problematice soudobých protipovstaleckých strategií a na konkrétních regionálních příkladech popisuje nové formy moderních ozbrojených konfliktů, které představují směs řady protichůdných trendů a událostí: střety tradičních kultur s kulturami postmoderními, lokální kmenová společenství konfrontovaná s globální integrací, regionální guerillové a povstalecké skupiny bojující za své úzce vymezené a limitované cíle a jejich vazby na teroristické sítě s velkými ambicemi, působící v globálním měřítku. Z tohoto výčtu je zřejmé, že kniha je, jak ostatně uvádí i autor, jakýmsi neurčitým křížencem: jde částečně o terénní výzkum, částečně o osobní vzpomínky, kniha je snad příliš akademická, než aby se stala populární, a příliš populární, než aby byla čistě akademickou.

Text je rozdělen do pěti hlavních částí vymezujících obsah geograficky i tematicky. První část *The Accidental Guerrilla* popisuje změny mezinárodního bezpečnostního prostředí, ke kterým došlo po roce 2001, a predikuje jeho charakter v 21. století. Autor zde uvádí několik modelových situací konfliktů, s nimiž je současná euroatlantická koalice ve světě konfrontována i kterým může potenciálně čelit v budoucnu. Teoreticky jsou zde shrnuty hlavní metody, cíle a strategické postupy guerillových skupin i model tzv. asymetrického způsobu vedení boje, který je v současnosti v centru pozornosti vojenských expertů. Na tuto úvodní část volně navazuje kapitola „*The Crazy Will Kill Them*“ věnovaná afghánskému konfliktu, resp. období let 2006–2008, během kterého došlo k dynamizaci ozbrojených aktivit protivládní a protikoaliční rezistence zejména v pohraničních paštúnských kmenových oblastech. Důraz je v této části kladen na pochopení místních reálných a relevantních hrozeb, které nemusí mít nutně mediálně přitažlivou podobu, i na různé aspekty zdejších forem správy a vlády, včetně jiného pohledu na její legitimitu. Je zde také nastíněna autorova představa efektivní strategie pro Afghánistán, jejíž implementace by dle něj mohla do regionu přinést žádoucí stabilitu. Třetí kapitola „*The Twenty-First Day*“: *Iraq during the Surge, 2007* je opět podložena reálným výzkumem terénu a osobními zkušenostmi a popisuje snahu koaličních sil stabilizovat situaci v Iráku po vypuknutí tzv. sektářského násilí, resp. konfrontace iráckých šíitů a sunnitů, která kulminovala v roce 2007. Další kapitola „*Terrain, Tribes, and Terrorists*“: *Conflict from Indonesia to Europe* představuje stručnou komparativní úvahu o působení guerilly v konfliktech ve Východním Timoru, Pákistánu a Thajsku, historických kořenech těchto konfliktů a bojových aktivitách, které zde v nedávné minulosti proběhly. Autor se zde krátce věnuje i možnému vzniku konfliktního potenciálu uvnitř islámské komunity obývající západní Evropu. Knihu uzavírá kapitola „*Turning an Elephant into a Mouse*“: *Beyond the War on Terrorism*, v níž autor shrnuje své představy o nutnosti zásadního přehodnocení dosavadních

* E-mail: richard.stojar@unob.cz

přístupů ve vedení války v Afghánistánu a adaptaci na nové podmínky. Zmiňuje se i o velké míře nepochopení, která panuje ohledně současných konfliktů, do nichž je Západ zapojen: ti, kteří bojují vůči euroatlantickým koaličním silám, nejsou motivováni iracionální nenávisí k západní civilizaci, ale bojují, protože tyto síly obsadily jejich zemi a jsou efektivně manipulovány nepatrnou skupinou skutečných teroristů, kteří v místních podmínkách získali velký politický vliv díky reakci Západu na útoky z 11. září 2001. Západní mocnosti, resp. Spojené státy americké, dle Kilcullena svým důrazem na terorismus jako primární hrozbu národní bezpečnosti a al-Káidu zvláště poskytly posledně jmenované organizaci vliv a prestiž, který jí v současnosti v regionech jako Afghánistán či Irák umožňuje ovlivňovat místní povstalecká hnutí. Západní mocnosti zde vedou vyčerpávající intervenci, která ve svých důsledcích odpovídá zamýšlené strategii al-Káidy. Takovouto diagnózu by patrně mnohý čtenář čekal spíše od antiamerikanisty či mírového aktivisty než od bývalého australského důstojníka s bojovými zkušenostmi z jihovýchodní Asie a Středního východu a respektovaného poradce vysokých politických i vojenských představitelů Spojených států. Kilcullen se závěrem pokouší definovat hlavní metody a nástroje úspěšné protipovstalecké strategie a politického řešení konfliktů, přičemž řada jeho názorů může vzbudit polemické reakce ze strany stoupenců dosavadní protiteroristické strategie.

Kilcullenovu knihu lze rozhodně doporučit všem zájemcům o problematiku guerillového i protiguerillového boje i všem, kteří se zabývají regiony, v nichž aktuálně probíhá ozbrojená konfrontace euroatlantických sil a místní rezistence. Kniha přináší řadu unikátních osobních postřehů skutečného odborníka v dané problematice. Vlivný americký politolog Fareed Zakaria, jeden z předních komentátorů dění na soudobé politické scéně, dokonce doporučuje, aby se tato kniha stala povinnou četbou každého amerického vojáka a každého, kdo je zapojen do tzv. války s terorem. Bylo by patrně i v prostředí České republiky žádoucí, aby se s touto publikací seznámili vojenští i političtí činitelé, byť jejich přínos k řešení konfliktů afghánského typu bude vždy velmi limitovaný. Mohou zde však získat řadu užitečných informací a intelektuálních podnětů k racionálnímu pochopení současných ozbrojených konfliktů a regionálních krizí a odpovídajícím způsobem následně realizovat český příspěvek k jejich řešení.

Received: 9 April 2010

Accepted: 9 April 2010

Published online: 15 June 2010

Available on WWW: www.defenceandstrategy.eu

DOI: doi:10.3849/1802-7199.10.2010.01.110-112

*Libor FRANK**

ARNAS, Neyla (ed.). *Fighting Chance: Global Trends and Shocks in the National Security Environment*. 1. Dulles, VA : National Defense University Press and Potomac Books, Inc., 2009. 330 s. ISBN 978-1-59797-495-0.

V roce 2009 vyšla společným úsilím Center for Technology and National Security Policy (CTNSP – součást National Defense University ve Washingtonu) a nakladatelství Potomac Books, Inc. velmi inspirativní publikace s názvem *Fighting Chance: Global Trend and Shocks in the National Security Environment*.

Jak již název napovídá, jde o publikaci věnovanou analýze a prognóze vývoje základních trendů bezpečnostního prostředí a jejich dopadům na americkou národní bezpečnost. Publikace je výsledkem projektu „Trends and Shocks“, který zpracovával CTNSP na základě zadání amerického ministerstva obrany. Jeho cílem bylo vytvoření studie identifikující dlouhodobé trendy vývoje bezpečnostního prostředí, jeho možné šoky (významné geopolitické, technologické nebo jiné

* E-mail: libor.frank@unob.cz

zvraty mající zásadní dopad na bezpečnostní politiku a postavení USA, jako bylo např. vypuštění Sputniku, pád berlínské zdi, 9/11 nebo hurikán Katrina) a nastiňující soubor doporučení ke snížení z nich vyplývajících rizik pro národní bezpečnost USA.

Činnost týmu, v němž působili jak američtí, tak i zahraniční odborníci (z Velké Británie, Austrálie, Švédska, Singapuru) z akademické sféry, oblasti průmyslu, vládních institucí i občanské bezpečnostní komunity, řídila, publikaci editovala a autorsky se na ní podílela Neyla Arnas (CTNSP). Mezi přispěvateli nalezneme i taková jména jako např. Robert E. Armstrong, William M. Bellamy, Geoffrey Dabelko, Mark D. Drapeau, Dale F. Eickelman, David F. Gates, Carl Haub, Neil Jacobstein, Peter Katona, Michael Krepon, Ian O. Lesser, Michael Moodie, Steven Pifer, Gregory J. Rattray, Robert S. Ross, Edward Schumacher-Matos a řadu dalších respektovaných odborníků.

Tým tvůrců jednotlivých příspěvků (částí) publikace byl co do jejich profesního zaměření velmi různorodý, nicméně publikace má jasnou strukturu a je velmi přehledná. Lze říci, že editorce se podařilo autorský tým „ukočírovat“ a dát vznik velmi čtivé, informačně bohaté a inspirativní publikaci.

Dle zadání amerického ministerstva obrany sledovala část autorského týmu trendy v šesti základních kategoriích: konflikt, demografie, ekonomika, životní prostředí, věda a technologie a společná kategorie pro kulturu, identitu a vládnutí. Další skupina autorů – specialistů pak sledovala jejich relevanci pro lokální, resp. regionální úroveň. Výsledkem je publikace, která je vnitřně rozdělena do tří hlavních částí.

První část popisuje tzv. funkční trendy, které je možné maximálně zobecnit a jejichž dopad má globální charakter. Patří sem např. trendy ve vývoji konfliktu v posledních desetiletích, globální demografické trendy a disproporce, celosvětová provázanost ekonomiky, energetiky a otázek ochrany životního prostředí, zdravotní péče, ale i rozvoj nových technologií a oblastí (nanotechnologie, kyberprostor) a tzv. life sciences (biotechnologie, moderní medicína aj.).

Část druhá pak sleduje lokální a regionální vývoj a snaží se jednak identifikovat vazbu na globální trendy popisované v části první, jednak se pokouší odhalit možná budoucí extrémní vychýlení z těchto trendů (shocks) na regionální úrovni, která je poznamenána unikátními historickými, politickými, náboženskými, kulturními aj. vlivy. Zvláštní pozornost je proto věnována i otázkám kulturní identity. Zpracovatelé této části publikace se geograficky zaměřili především na oblast Blízkého východu, Afriku, Čínu, Evropu a NATO, Rusko a Eurasii, jižní Asii a Latinskou Ameriku.

Část třetí pak představuje shrnující, synergickou část publikace, která sumarizuje trendy, a upozorňuje dokonce i na možné šoky ve vývoji bezpečnostního prostředí (z pohledu USA), obsahuje též i konkrétní doporučení či výzvy směřující k adaptaci struktur zajišťujících americkou národní bezpečnost.

Publikace je velmi informačně vyčerpávající, podrobná, odborníkům pohybujícím se v oblasti analýz a predikcí vývoje bezpečnostního prostředí však nepřináší nijak dramaticky nové nebo šokující poznatky. Její přínos však spočívá ve velmi zdařilé syntéze informací interdisciplinárního původu a dosud publikovaných poznatků. Pro evropského čtenáře mohou být některé závěry publikace dokladem amerického náhledu na svět a jeho vývoj, na druhou stranu ale tento pohled z druhé strany oceánu, např. na některé trendy ve vývoji Evropy, může být inspirující, provokující, přinejmenším však hodný pozornosti a zamyšlení. Za zmínku stojí např. úvaha o možném konfliktu uvnitř Evropské unie způsobeném erupcí demografických a sociálních tenzí. (Českého čtenáře jistě zaujme i zmínka o současné České republice, která je v části věnované demografii uváděna jako příklad extrémního demografického vývoje společnosti).

Podobně jako v dalších současných publikacích zabývajících se tématem bezpečnosti a bezpečnostního prostředí i zde je hlavní pozornost věnována především nevojenským hrozbám a převážně civilním aspektům vývoje současného světa. To však neznamená, že vojenská dimenze bezpečnosti je zcela opomíjena, spíše je přítomna jen v pozadí. Už skutečnost, že zadavatelem studie bylo americké ministerstvo obrany a hlavním institucionálním zpracovatelem Univerzita

národní obrany, svědčí o tom, jaká pozornost je soustředována i na nevojenské aspekty bezpečnosti ze strategické úrovně amerického vojensko-politického aparátu. Závěry publikace proto zahrnují i konkrétní a místy velmi podrobná doporučení pro americké ozbrojené síly, zejména pro oblast jejich řízení, vzdělávání a vedení.

Lze konstatovat, že Neyle Arnas se podařilo dát dohromady vynikající tým a sestavit výbornou publikaci, která spojuje jak vojenské, tak civilní pohledy na vývoj bezpečnostního prostředí a je v mnoha ohledech originální i v pozitivním smyslu provokativní. Přínos publikace je možné také spatřovat v její velké názornosti, systematičnosti a metodologické inspirativnosti a přímo vybízí k tomu, aby podobným způsobem byly identifikovány trendy vývoje bezpečnostního prostředí z pohledu České republiky.
